

UngFunksionkis

Unge på sykehjem

Hvert år plasseres mange unge funkshemmede på sykehjem mot sin vilje.

Vi fulgte Anita Elisabeth Bjørklund (21) i kampen mot et ungdommelig liv.

Journalist:

Stine Slettås Machlar
s.machlar@gmail.com

Fotograf:

Tore Fjeld
tore@tastatore.no

Redaktør:

Ivar Kvistum
ivar.kvistum@nhf.no

Layout:

Stine Slettås Machlar

Logo:

Silje J. Husum
sjhusum@gmail.com

Anita på avdeling C4, rom 105

Rundt 150 unge funksjonshemmede bor på sykehjem i Norge, mange mot sin vilje.

21 år gamle Anita Bjørklund er en av dem.

Tekst Stine Slettås Machlar

Foto Tore Fjeld

– Sa jeg forresten at dere finner meg på avdeling C4, rom 105? Lyder en SMS fra Anita Elisabeth Bjørklund litt over tolv på formiddagen.

Noen timer senere har vi endelig lyktes å finne Bråset bo- og omsorgssenter på toppen av Røyken sentrum, utenfor Oslo. Et av skiltene i taket peker mot C4. Vi navigerer oss frem mellom treningsutstyr og sofaer som virker å være tilfeldig plassert hvor det er plass i gangen. På høyre side står det rom 105. Under er et A4-ark med Anitas navn i skrifttypen Lucida Calligraphy og bilde av en engel.

Vi banker på.
– Kom inn, kan så vidt høres. Vi åpner døren. I sykehussengen ligger Anita med et blått fleecepledd med hvite stjerner over bena.

Hun er en av dem De unge som årlig plasseres på sykehjem av kommunene under rehabiliteringsavdeling

for alle som behøver det, uansett alder.

Da UngFønkis møtte henne første gang, i oktober 2013, var situasjonen hennes uavklart. Men etter vi tok tak i saken begynte ting å skje. Når du leser dette, har Anita fått plassen på Høyenhall bo og rehabiliteringssted i Hole, Buskerud, som hun ønsket seg mest av alt.

Gir ikke opp

21-åringen lar blikket sveipe over rommet som er pyntet med malerier, kort, bilder og barnetegninger.

– Jeg har prøvd å gjøre det litt koseligere her. Sånn at jeg ikke skal bli minnet på at jeg er på et sykehjem hele tiden. Nå minner det mer om en barnehage, sier hun og ler.

Latteren og smilet sitter løst, tross at dette rommet på knappe femten kvadratmeter har vært hjemmet hennes de siste månedene. Sammen med moren, Lena Bjørklund, har hun

holdt motet oppe.

– Jeg må jo det. Jeg kommer ingen vei om jeg gir opp.

Helt siden 2005 har kroppen kranglet med Anita. Konstant hodepine og nakkeplager, utmattelse og atoniske anfall kom først. Så besvimte hun og havnet i rullestol i 2008 på grunn av lammelser fra livet og ned, som følge av et flåttbitt.

Anita godtok å sette studiene på vent for å bli bedre. Men mare-rittet hadde knapt begynt. 9. mai i fjor skriver Anita på Facebook at hun gleder seg til Borreliaopprøret dagen etter. Midt i kampen mot sykdommen slår den til igjen. Hun falt sammen i krampeanfallet, sykdommen progredierte, og den unge jenta har siden vært lammet fra nakken og ned.

– Avdeling for alle

22. mai 2013 fikk Anita vite at hun måtte på sykehjem, etter å ha ligget på sykehus siden starten av

Holder håpet oppe: Lena Bjørklund gjør det hun kan for at datteren Anita skal ha det så godt som mulig..

”
Det er spesielt å møte båret bilen kjørende vekk etter å ha hentet noen her, mens jeg blir trillet inn igjen fra en luftetur ute.

Anita Bjørklund (21)

måneden. Hun ble sint og frustrert.

– Det er en rehabiliteringsavdeling, men det er jo på et sykehjem. Jeg er i starten av livet, mens de andre er i slutfasen.

Konstituert virksomhetsleder i avdeling for forebygging og rehabilitering i Asker kommune, Rune Schjørlien, poengterer flere ganger ovenfor Ungfønkis at Bjørklund ikke er på et sykehjem.

– Nå er det du som kaller det et sykehjem. Dette er en døgnbeholdning rehabiliteringsavdeling for alle som trenger det.

Den tilbakemeldingen ler Anita av.

– Jeg har jo selv fått spørreskjemaer som direkte spør hvordan jeg trives på den sykehjemsavdelingen jeg er på.

Asker kommune skriver også på sine egne nettsider at Bråset bo og omsorgssenter er et sykehjem

med plass til 200 beboere.

Vil være med unge

Lenge har Anita og moren jobbet for å få Anita på et rehabiliteringssenter som Høyenhall eller Sunnaas sykehus på Nesodden.

– Jeg faller mellom alle stoler fordi min situasjon er uvanlig. Jeg vil på opptrening slik at jeg kan bli bedre. Jeg er ung og har livet foran meg, sier Anita og lar blikket falle på moren, som også er oppgitt.

– Anita fortjener å være på en plass med unge mennesker, og som har kunnskap til å hjelpe henne. Det har de ikke her; det har de jo selv sagt, sier Lena Bjørklund.

På Bråset er ungjenta overlatt til en fysioterapeut. Sammen prøver de å få til et par treningsøkter om dagen. De er lyspunktene i hverdagen.

– For meg er det jo trening bare å sitte i rullestolen. Om det er fint vær, prøver vi å ta oss en tur ut, men det blir jo ikke lenger enn rundt bygget, sier Anita med sitt tapre smil, før hun gir tapt for smertene og legger hodet på puta.

Anita klarer kun å sitte oppe i rullestolen mellom to og fire timer hver dag, avhengig av hvor sterke smertene er. Resten av døgnet tilbringes i sykehussenga. Dagene blir derfor lange her inne på rom 105. Ekstra lange har de blitt etter at Studenten, som Anita kaller henne, var ferdig med praksisperioden sin.

– Hun var liksom på min alder og kunne prate om helt normale ting. Hun hadde tid til å spørre hvordan det gikk, og hun brydde seg. Selv om det også selvfølgelig var rart. Jeg er her inne mens hun er fri til å gjøre hva hun vil. Gud,

som jeg savner det!

For det er ikke mye Anita kan gjøre mens hun er her. Det finnes en liste over planlagte aktiviteter. Anita og moren ber oss lattermildt om å ta en nærmere titt før vi spør om det ikke er greit å finne på normed de andre beboerne.

– Det er jo slikt som allsang da. Jeg har en kollega som har sin far her oppe. Han er vel over 80, men setter heller ikke akkurat tomlene opp for allsangen, ler mor Lena Bjørklund.

Frustrasjon på nett

For å få ut frustrasjonen, begynte Anita å blogge om situasjonen. På bloggen «sykehjemsliv» skriver hun blant annet:

«Det er spesielt å møte båret bilen kjørende vekk etter å ha hentet noen her, mens jeg blir trillet inn igjen fra en luftetur ute. En annen står det en dresskledd mann

utenfor rommet som et siste farvel. Høytidelig og rak i ryggen. Alvor i ansiktet. Han er i jobb, noen har mistet noen. En mor, en bror, en bestefar? Jeg tenker på familien, jeg tenker på den døde. Livets gang, enda en borte.»

Vi spør Lena hvordan det føles å komme hit til sykehjemmet for å besøke sin datter i 20-årene. Moren sier det er verre å dra.

– Når jeg kommer vet jeg i alle fall at jeg kan gjøre det litt bedre den korte stunden jeg er her, men når jeg drar vet jeg at hun blir liggende igjen alene, sier

Lena Bjørklund til UngFønkis.

Datteren innrømmer at styrken av og til svinner hen. Det finnes dager der hun ikke orker mer.

8. oktober i fjor var en slik dag, da de vonde følelsene tok overhånd. Anita bønnfalt bloggleserne om å ta henne vekk fra sykehjemmet.

«Jeg er 21 år. Jeg har aldri fått muligheten til å starte mitt eget liv. Og nå er jeg her; på et sted som er siste endestasjon for

”
Å plassere meg her er som å plassere oldemor i barnehagen.

– Helt uakseptabelt

– Det er helt uakseptabelt at en 21-åring ligger vegg i vegg med døende mennesker. Regjeringen mener at ingen unge funksjons hemmede burde bo på institusjoner beregnet på eldre mennesker mot sin vilje.

Det sier statssekretær Lisbeth Normann i Helse- og omsorgsdepartementet om tilbudet Anita Bjørklund får.

Statssekretæren viser til at fylkesmennene nå skal følge opp alle de yngre som

bor på sykehjem mot sin vilje.

– 1. november kom fylkesmennene med sin rapport. Vi skal nå se på hvordan vi kan følge opp målet om at alle får et selvstendig og verdig liv i egen bolig, med et godt tilpasset tilbud, sier Normann til UngFønkis.

mange av oss. Vær så snill, ta meg vekk herfra. Jeg kan ikke bo hjemme. Ikke slik jeg er nå, ikke før huset er bygget om. Jeg har ikke annet valg enn å bo på institusjon. Men å plassere meg her er som å plassere oldemor i barnehagen. På hver vår ende av skalaen, på hver vår ende av livet. Blant død og skrik og fortvilelse prøver livet, latteren og gleden å ikke fordufte.»

Folk lar seg ryste av den unge jentas historie og bloggen sprer seg i rekordfart på sosiale medier.

Målet er ikke nådd

Anitas situasjon er ikke unntakstilfelle, til tross for at Stortinget i 1997 krevde at ingen under 50 år

skulle bo på sykehjem mot sin vilje. Alle som ønsket det, skulle være ute av sykehjemmene innen 2005.

Helsedirektoratets statistikk fra de siste sju årene viser at målet er langt fra nådd. I 2012 var 150 unge funksjonshemmede plassert på sykehjem av sine respektive kommuner. 31 av disse ungdommene ønsket ikke å være der.

Rune Schjørlien i Asker kommune bekrefter at de fra tid til annen plasserer yngre mennesker på Bråset.

– Nå har ikke jeg oversikt over alle vedtakene, men Bråset er et rehabiliteringstilbud vi tilbyr til alle som behøver det, uansett alder, sier han.

Høydepunkt: Det er ikke mye Anita får gjort på Bråset. De to daglige treningene med fysioterapeut er derfor dagens beste stunder.

Denne praksisen reagerer Forbundslederen i Norges Handikapforbund, Arne Lein, sterkt på.

– Vi mener at unge mennesker aldri burde plasseres på sykehjem mot sin vilje. Sykehjem er en boform som er for mennesker i andre livsfaser. Det er uverdige å plassere unge mennesker der, sier han.

Virksomhetslederen i Asker kommune forsvaret tilbudet de gir på Bråset.

– Vi har tre tilbud for rehabilitering i Asker kommune og faglig sett er Bråset det beste tilbudet vi har for somatiske rehabilitering, sier han.

Likevel ser Schjørlien at tilbudet Anita har kanskje ikke er ideelt.

– Vi ser jo at det er flest eldre mennesker fra midten av livet og ut. Hun kunne sikkert hatt godt av å være i et miljø med yngre mennesker. Jeg vil likevel understreke at Bråset er et godt tilbud selv om brukerne ikke alltid føler de får det de hadde forventet, sier Schjørlien til UngFønkis.

Vil ikke tenke på jula

Det nærmer seg jul. Anita ser bort, for første gang viker hun unna blikket mitt.

– Det blir for sårt. Jeg kan ikke. Da klar-

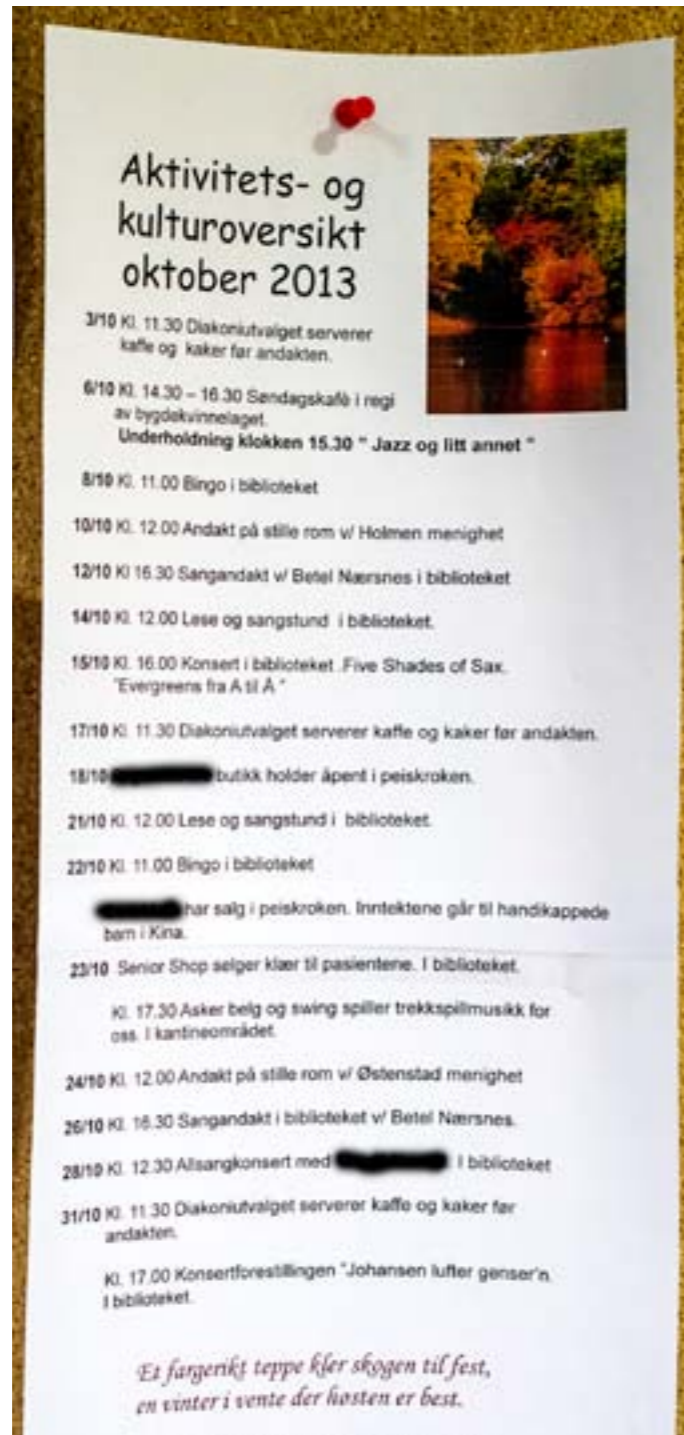
er jeg ikke å holde ut, sier hun med sammenbitte tenner.

– Hun må få komme hjem noen dager i alle fall. Da får heller hjemmesykepleien komme tusen ganger. For hjem skal hun. Vi feirer ikke jul her, sier en bestemt Lena Bjørklund.

Bak alt alvor lyser

Anitas øyne i kapp med den limegrønne genser med påskriften «HOPE», der Oen er formet som en rullestolbruker. Håpet er ikke ubegrunnet. Anita slipper å feire jul som sykehjemspasient.

Men hun blir likevel en del av statistikken over unge på sykehjem i 2013. ●

Aktivisering: Oppslag som kunngjør programmet på Bråset, der 21 år gamle Anita måtte bo i nærmere ni måneder.

– Viktig å se hele menneske

Psykologer reagerer på at det ikke blir tatt mer hensyn til den psykiske helsen når det gis tjenester til fysiske funksjonshemmede.

– Jeg kan ikke uttale meg om denne saken spesielt, men generelt så tenker jeg at det ikke bare er viktig å ivareta den somatiske helsen, men også den psykiske, sier spesialrådgiver Siv Tove Engebråten i Norsk Psykologforening.

Spesialrådgiveren peker på at det er viktig med muligheter for sosiale treffpunkt med mennesker i egen alder.

– For å få full personlig vekst og livsutfoldelse trenger de fleste av oss og være i jevnlig kontakt med mennesker som deler kulturelle og aldersspesifikke referanser; hører på den samme musikken, ser de samme filmene etc. Det er vanskelig å se for seg at et sykehjem er den beste rammen for den typen livsutfoldelse for unge personer, sier hun.

Engebråten som er utdannet psykolog legger vekt på at man skal gi tilbud ut ifra alle behovene et menneske har.

– Jevnaldrende kan gi motivasjon og inspirasjon. Det er viktig å se hele mennesket, både fysiske, psykiske og sosiale behov. Det

er viktig at kommunene strekker seg langt før en plasserer unge mot sin vilje på eldreinstitusjoner selv om de er sterkt hjelpetrequende, sier Siv Tove Engebråten til UngFønkis.

Reagerer: Psykologspesialist i helsepsykologi, Siv Tove Engebråten, mener kommunene må strekke seg langt før de plasserer unge fysisk funksjonshemmede på eldreinstitusjoner.

Foto: Privat

Bestevenner og «søstre»: Anita Bjørklund (t.h) beskriver Martine Kranz Skum, som også bor på Høyenhall, som en søster.

Foto: Privat

Fikk flytte fra sykehjemmet

Som før: På Høyenhall får Anita den hjelpen hun trenger. Her er hun i bunad klar for å feire 17. mai med mamma, Lena Bjørklund. Slik hun gjorde før hun ble syk. Foto: Privat

Etter at UngFønkis satte søkelyset på Anitas sak, har Asker kommune snudd. 25. november fikk hun flytte til Høyenhall bo- og rehabiliteringssted i Buskerud. Etter seks måneder på sykehjem.

Kommunen holder likevel fast på at tilbudet hun fikk på Bråset var bra.

– Vi har nå vurdert begge tilbudene både på Høyenhall og Bråset, og veid de opp mot hverandre. Tilbudet på Bråset er faglig sett et bedre rehabiliteringstilbud enn Høyenhall, med flere stillingshjemler og utstyr, sier Anne Cathrine Garder virksomhetsleder for vedtakskontoret i Asker kommune.

Når de likevel lot Anita flytte til Høyenhall, begrunner Garder dette i Anitas sterke

ønske om å komme dit.

– Bjørklund er en person som sliter med å komme seg ut for å møte andre mennesker, og sånn sett vedgår vi jo at Bråset ikke er det beste stedet for en ung jente, sier Garder.

Selv synes Anita at tilbudet på Høyenhall er mye bedre enn på Bråset.

– Jeg har det helt fantastisk her. Jeg har et utrolig team rundt meg som virkelig tar meg på alvor.

Det er ikke bare teamet Anita vil rose.

– Det er en slik glede og oppriktighet her som gjør at det ikke bare blir en institusjon med plikter og rutiner, men heller et sted hvor det er godt å være, og hvor de ansatte elsker jobben sin og tar vare på

deg på en helt annen måte, utover alle de tingene som må gjøres, sier Bjørklund.

Selv om Høyenhall i seg selv er en topp plass å være. Er det venninnen og medbeboer Martine (22) som betyr mest for Anita.

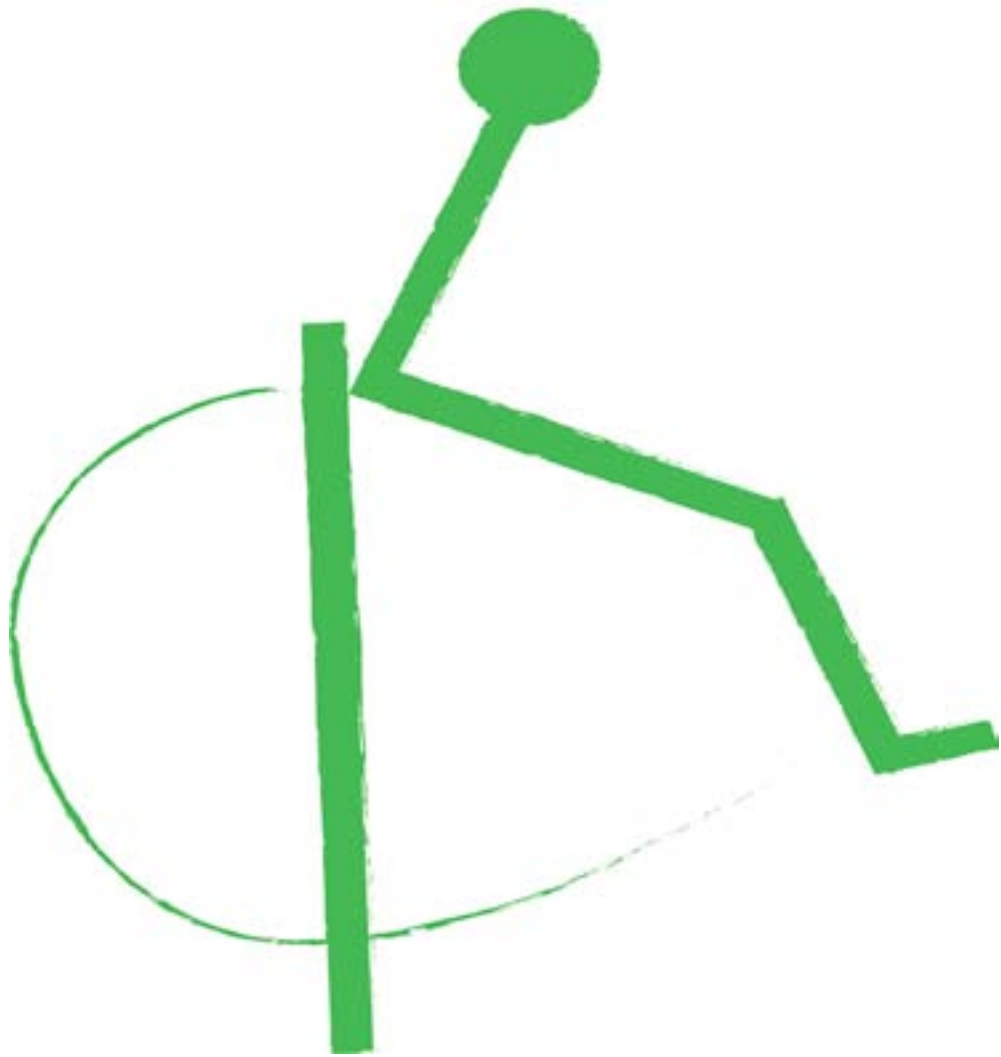
– Det betyr enormt mye å ha Martine her.

Hun er et mirakel; en utrolig, imponerende, sprudlende, og livsglad jente. Å se henne mestre alt det hun mestrer, mot alle dystre odds, er en så utrolig stor inspirasjon.

Sammen gjør de to de samme tingene som funksjonsfriske ungdom.

– Vi sitter på rommet og skravler, vi har filmkvelder og vi tar turer ut, Vi er blitt fryktelig gode venner. Vi er som søstre, sier hun.

UngFønkis